

МЕДВИН ТА ЙОГО МЕШКАНЦІ, ТРАДИЦІЇ СУПРОТИВУ ТА КУЛЬТУРНОГО ЄДНАННЯ: КРОКИ СПІВПРАЦІ ДЕРЖАВНОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО І МЕДВИНСЬКОЇ ПУБЛІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ

Наукове повідомлення до Всеукраїнського дня бібліотек, 30 вересня та Міжнародного дня шкільних бібліотек, 23 жовтня 2023 р.

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5215>

МЕРЗЛЯКОВА
Олена Леонідівна

кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник відділу
наукового інформаційно-аналітичного
супроводу освіти Державної науково-
педагогічної бібліотеки України імені
В.О. Сухомлинського Національної
академії педагогічних наук України,
м. Київ, Україна

Катерина Юріївна СІРОШТАН
провідний науковий співробітник
Музею історії Києва, структурний
підрозділ «Філія «Садиба на Кудрявці»
м. Київ, Україна

Анотація. У статті висвітлено досвід інтеграції просвітницьких, наукових та культурних ініціатив задля активізації національної самосвідомості та відчуття єдності українців. Автори презентують два паралельних проекти — «Розвиток резильєнтності освітян» (спікер О. Мерзлякова) та «Діяльність культурно-просвітницького клубу «Історичні мандри» (спікер К. Сіроштан). Інтеграція цих проектів стала можливою завдяки налагодженню тісної співпраці відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського Національної академії педагогічних наук України (директор Л. Березівська, завідувач відділу М. Росток) з Медвинською публічною бібліотекою Медвинської сільської ради (Л. Рибченко) під патронатом Відділу культури та туризму Медвинської сільської ради (начальник відділу М. Василенко). Висвітлено досвід діяльності Медвинської публічної бібліотеки в умовах супротиву українського народу військовій російській агресії. Наголошено на ролі бібліотеки Медвина як центру патріотичного, просвітницького, культурного єднання селян та багатьох інших українців, які знайшли притулок у Медвині в часи військової навали. Констатовано, що досвід діяльності бібліотеки Медвина заслуговує на увагу не тільки бібліотечних працівників, а й освітян, науковців та всіх

патріотично налаштованих громадян України, які мають активну громадянську позицію й шукають шляхи національного єднання та культурного розвитку. Резюмовано, що в контексті забезпечення об'єктивною практико-орієнтованою базою прикладного наукового дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід цифрової трансформації освіти і педагогіки: вітчизняний і зарубіжний досвід» (2023-2025 рр.) відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ імені В.О. Сухомлинського налагодження активних культурно-просвітницьких і дослідницьких взаємозв'язків є актуальним і своєчасним. Укладено двосторонню угоду про співпрацю ДНПБ імені В.О. Сухомлинського і Медвинської публічної бібліотеки. Подію присвячено до Всеукраїнського дня бібліотек та Міжнародного дня шкільних бібліотек.

Ключові слова: інформаційно-аналітичний супровід; відділ наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти; просвітництво; резильєнтність; бібліотека; громадські ініціативи; національна самосвідомість; історичний досвід супротиву.

Війна, військова агресія, захист ідентичності й незалежності — сумні реалії сьогодення. Хочемо сфокусувати увагу на ті аспекти боротьби українського суспільства, які не завжди потрапляють на шпальти передовиць та найпопулярніші YouTube чи телеграм-канали. Війна, яку ми всі проживаємо, це набагато складніше, ніж боротьба за території. Перш за все це відстоювання цінностей, права на незалежність і самобутність в історичному та культурному контекстах. Адже суспільство — це принципи та правила його самоорганізації, історична й культурна спадщина, на яке воно спирається, цінності, які сповідує. Отже, протистояння стороннім для українців суспільним налаштуванням відбувається в площині освіти, культури, науки не менш інтенсивно, ніж на лінії безпосереднього зіткнення. Супротив російській агресії в маленьких містах і селах України в культурній та освітній площині здійснюється в різних формах: збереження та популяризація української мови, історії, літератури, народної творчості, обрядів і традицій; організація культурних заходів, дискусій з теми української автентичності; сприяння освітньому процесу в умовах війни та підтримка всіх його учасників, стимулювання наукових досліджень, інноваційних проєктів, громадських ініціатив, спрямованих на розвиток України.

Хочемо ознайомити з досвідом такого «культурного супротиву», який спостерігаємо в *Медвині*, славетному селі Київської області. Значимо, що Медвин має непересічну історію та сповненою подвигів і легенд пам'ять поколінь. Історики, археологи досліджують тут пам'ятки часів трипільської культури. Жителі Медвина часто знаходять цікаві свідчення давнини на власному городі. Увагу дослідників і просто поціновувачів незвичних місць України привертає гора Тотоха, яка іноді виступає як «візитівка» Медвина (Serhii Siroshant, 2023a). Ще в далекому 1620 р. Медвину, який на той час вважався містечком, надано Магдебурзьке право, що свідчить

про високий рівень медвинської культури та здатності до самоорганізації. На початку минулого сторіччя медвинці вкотре продемонстрували високий рівень національної свідомості та самоорганізації, коли під час переходу влади до більшовиків у квітні 1919 р. у Медвині та навколишніх селах проголошено самостійну Медвинську республіку. Ця історія супротиву червоному терору не поширювалась за часів Радянського Союзу, але медвинці весь час шанували пам'ять своїх дідів і прадідів, які захищали незалежність українського духу. Зараз факти та події більш ніж сторічної давнини набувають нового резонансу та значення через необхідність знову ставати до зброї та боронити право жити за законами волі та гідності. Для зацікавлених надаємо посилання на нову роботу краєзнавців, істориків, жителів Медвина Марини і Петра Гогулі «Медвинське повстання у фактах, постатях, спогадах» (Національний музей Революції Гідності, 2023), що було презентовано в Музеї Майдану в квітні 2023 р. (Національний меморіальний комплекс Героїв Небесної Сотні — Музей Революції Гідності, 2023).

Лідія Рибченко, Медвинська публічна бібліотека, та Олена Мерзлякова, старший науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ ім. В.О. Сухомлинського. Підписання угоди про співпрацю.

Ми також хочемо поділитись тим досвідом «культурного супротиву» проросійській інформаційній війні та пропаганді, до якого маємо безпосереднє відношення.

Зазначимо, що у вересні 2023 р. укладено угоду про співпрацю між [Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В.О. Сухомлинського](#) та [Медвинською публічною бібліотекою](#) Медвинської сільської ради. Адже бібліотека — це завжди центр культурних ініціатив, що збирає в одному просторі ідеї та людей, що сповідають ці ідеї, і набутий досвід, який може знадобитись для їх реалізації.

Зустріч юних шанувальників книги (світлина з ФБ сторінки Медвинської бібліотеки)

Співпраця з Медвинською бібліотекою почалась у першу весну повномасштабного вторгнення. У той період Медвин надав прихисток багатьом людям з різних куточків України, які шукали можливість жити, навчати, навчатись, працювати попри зруйновані домівки та порушену інфраструктуру життєзабезпечення. У Медвині були родини із Києва та Київщини, Запоріжжя, Маріуполя, Чугуєва, Бахмута, Лимана, Чернігова, Миколаєва та ін. На той час Медвинська бібліотека перетворилась одночасно на робочі офіси, студентські аудиторії, шкільні класи, дитячі гуртки.

Серед активностей, що проходили в бібліотеці, були й наші психологічні заняття для освітян, педагогів, шкільних психологів, бібліотекарів під назвою «Абетка стресостійкості». Тренінг стійкості проводили арттерапевти, травмотерапевти Олена Мерзлякова в приміщенні Медвинської бібліотеки та Діана Сабол за допомогою цифрових засобів комунікації (Olena Merzliakova, 2023).

Докладніше про проєкт розвитку резильєнтності освітян можна ознайомитись в публікації «Коди життєстійкості. Психологічна робота з

Психологічний тренінг для педагогів Медвина та бібліотекарів України

освітянами під час війни» (Мерзлякова & Сабол, 2022). Педагоги Медвинської школи радо відгукнулись на пропозицію *Лідії Рибченко*, т.в.о. завідувача бібліотеки, долучитись до психологічного всеобучу. Розмовляли, малювали, ділились настроєм, просто були поруч. Єднання — це найкращий спосіб допомогти собі та іншим. І це найцінніша річ, яку продемонстрували українці з початком повномасштабної військової агресії — вміння єднатись.

Педагоги Медвина під час психологічного тренінгу

Саме така здатність до єднання характерна для жителів Медвина. Вони радо підтримали пропозицію Катерини Сіроштан, провідного співробітника Музею історії Києва, започаткувати на базі Медвинської бібліотеки зустрічі культурно-просвітницького клубу «Історичні мандрі». Тематика лекцій клубу охоплює широкий спектр краєзнавчих тем, літературознавства, туристичної географії по країнах Європи та світу, історії України, культурології та мистецтвознавства. Пропонуємо для ознайомлення тематику лише кількох циклів зустрічей клубу в 2023 р.

Цикл «Загадки прадавньої історії. Україна в давнину»: Трипілля — прадавня Україна, зникла

Катерина Сіроштан проводить зустріч клубу «Історичні мандрі»

цивілізація. Велике переселення народів, або як формувалась Європа. Хто такі кельти? Мандрівка у загадковість. Епоха скіфів. Загадки царських курганів і поселень скіфів-землеробів. Наші пращури слов'яни. Один день у слов'янському поселенні. Мистецтво палеоліту. Наскельні малюнки наших далеких предків.

Цикл «Загадки прадавньої історії. Україна в давнину»: Трипілля — прадавня Україна, зникла цивілізація. Велике переселення народів, або як формувалась Європа. Хто такі кельти? Мандрівка у загадковість. Епоха скіфів. Загадки царських курганів і поселень скіфів-землеробів. Наші пращури слов'яни. Один день у слов'янському поселенні. Мистецтво палеоліту. Наскельні малюнки наших далеких предків.

Цикл «Видатні українці та їх внесок у розвиток цивілізації»: Козацький отаман Іван Сірко — характерник, чарівник, воїн. Богдан Хмельницький та його Україна. Князі київські — долі та здобутки. На два козаки — три гетьмани. Пригоди гетьманської булави. Козаки і монархи — українці на службі королів Європи. Іван Мазепа — життя у суперечностях та боротьба за Україну. Михайло Грушевський — вчений, творець, геній.

Цикл «Її величність книга: читаємо разом»: Сучасна українська література — безцінний дар нащадкам. В. Шкляр — відкриваючи минувшину. С. Жадан та його твори. М. Матіос — генетичний код предків. М. Дочинець — генерація мудрості.

Цикл «Знамениті медвинці — наша гордість»: Відомий уродженець Медвина Володимир Денисенко — митець, режисер, новатор. До 120-річчя від дня народження літописця Медвинського повстання Івана Дубинця. Родина Бражників — медвинці, українці, американці. Василь Василенко — життєві дороги Маестро.

Під час чергової зустрічі поціновувачів історії та культури відбулась неочікувана зустріч авторок цієї публікації Олени Мерзлякової та Катерини Сіроштан.

Зустріч надала поштовх для нових ідей та

Катерина Сіроштан та Олена Мерзлякова

творчого пошуку, співпраці між Медвинською бібліотекою, Державною науково-педагогічною бібліотекою імені В.О. Сухомлинського та Музеєм історії Києва. Отже, саме простір бібліотеки Медвина та його привітна господиня Лідія Рибченко створили емоційне та інформаційне підґрунтя для нових культурних обмінів, проєктів, ініціатив.

Лідія Рибченко, Олена Мерзлякова, Катерина Сіроштан обговорюють нові проєкти

Важливо зазначити, що саме активність, небайдужість, творчі налаштування Лідії Рибченко виявились тим «живильним середовищем», у якому культурне життя оживає, зміцнюється, виходить на рівень громадянської культурної життєвої норми. Як скромно пояснює це сама пані Лідія, вона лише почала працювати з дітьми, аби ті не почувались дискомфортно з початком війни.

Потім з їхніми батьками, а також зі знайомими та сусідами батьків. Можливо, саме так і формуються національне єднання, громадська самосвідомість, відчуття приналежності та ідентичності. Не через пафосні промови й заклики, а повсякденною працею, щирістю серця та емоційним теплом.

Лідія Рибченко проводить заняття для малечі.
Спільне заняття для дорослих і дітей.

Не можна обійти увагою ще одну зустріч культурно-просвітницького клубу «Історичні мандри». 6 жовтня 2023 р. у привітному приміщенні бібліотеки відбулася творча зустріч з відомим уродженцем Медвина поетом, диригентом, народним артистом України, заслуженим діячем мистецтв України *Василем Василенком*. Аби відчуті атмосферу заходу, можна переглянути коротенький відеозапис (Serhii Siroshstan, 2023b) та кілька світлин цієї зустрічі. Адже щирі посмішки людей, їхні очі — то найкраща ілюстрація тези про культурне єднання медвинців. А ще це про вплив і роль мистецтва та культуру в найскладніші часи.

Лідія Рибченко вітає шанованого земляка Василя Василенка. Учасники зустрічі — відвідувачі бібліотеки

Ці люди — наші співгромадяни, українці, звичайні жителі звичайного українського села. Та подивіться на їхні обличчя, на глибину погляду. Відчуйте тепло їхніх сердець. Навіть через світлин тепло людей зігріває і надихає.

Тож очікувані результати діяльності бібліотеки Медвина як культурного центру громади, культурно-просвітницького клубу «Історичні мандри» стають реаліями сьогодення. Зростання культурного рівня та загальної освіченості в громаді Медвина надихає на нові ідеї та проекти.

- Ми спостерігаємо формування нових засад колективної та індивідуальної національної та патріотичної свідомості.

- Ми стверджуємо, що резильєнтність, тобто психологічна стійкість людей, розвивається та загартовується через єднання та спільні цілі.

- Ми радіємо щодо зростання поваги до культурної та історичної спадщини українського наро-

Жителі Медвина після зустрічі з Василем Василенком

ду, цивілізованого та дбайливого ставлення до її матеріальних здобутків і духовних пам'яток.

- Ми щасливі бути причетними до формування передової ідеології українського громадянського суспільства у воєнний і повоєнний період відродження та відбудови держави. Адже врешті-решт ми маємо історичні мандри від України прадавньої, через Україну в боротьбі до щасливої та вільної України майбутнього.

Усе є та буде Україна!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Національний музей Революції Гідності. (2023, 10 квітня). *Презентація книжки "Медвинське повстання у фактах, постатях, спогадах"*. [Відео]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=Ad1F_gjNTzY
- Національний меморіальний комплекс Героїв Небесної Сотні — Музей Революції Гідності. (2023, 4 жовтня). *У Музеї Майдану презентували книжку "Медвинське повстання у фактах, постатях, спогадах"*. <https://www.maidanmuseum.org/uk/node/2438>
- Olena Merzliakova. (2023, 31 жовтня). *Абетка стресостійкості. Вебінар з відновлення психологічних ресурсів*. [Відео]. YouTube. <https://youtu.be/nJ8HfgpP19A>
- Мерзлякова, О., & Сабол, Д. (2022). *Коди життєстійкості. Психологічна робота з освітянами під час війни. У Простір арттерапії: збірник наукових праць. вип. 1(31)*. Київ: Університет менеджменту освіти Національної академії педагогічних наук України, С. 62-74. <https://lib.iitta.gov.ua/733793/>
- Serhii Siroshstan. (2023a, 26 вересня). *Медвин — трипільська цивілізація*. [Відео]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=ph6so1rkERk>
- Serhii Siroshstan. (2023b, 7 жовтня). *Василь Василенко Медвин 2023*. [Відео]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=hP33Ok4lx7k>

MEDVYN AND ITS INHABITANTS, TRADITIONS OF RESISTANCE AND CULTURAL UNITY: STEPS OF COOPERATION BETWEEN V. SUKHOMLYNSKYI STATE SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL LIBRARY OF UKRAINE AND MEDVYN PUBLIC LIBRARY

Scientific Communication for the All-Ukrainian Library Day, 30 September 2023 and the International School Library Day, 23 October 2023

Olena Merzliakova

Ph.D. in psychology, Senior Researcher of the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education of V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, Kyiv Ukraine

Kateryna Siroshstan

Leading researcher of the branch of the Museum of Kyiv history "Estate of Kudryavets" Museum of Kyiv history, Kyiv, Ukraine

Abstract. *The article highlights the experience of integrating educational, scientific, and cultural initiatives to enhance national identity and a sense of unity among Ukrainians. The authors present two parallel projects — "Development of Resilience of Educators" (speaker O. Merzliakova) and "Activities of the Cultural and Educational Club "Historical Journeys" (speaker K. Siroshstan). The integration of these projects became possible due to the establishment of close cooperation between the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education of the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine (L. Berezivska, Director; M. Rostoka, Head of the Department) and the Medvyn Public Library of the Medvyn Village Council (L. Rybchenko) under the patronage of the Department of Culture and Tourism of the Medvyn Village Council (M. Vasylenko, Head of the Department). The experience of the Medvyn Public Library in the context of the Ukrainian people's resistance to Russian military aggression is presented. The role of the Medvyn library as a center of patriotic, educational, cultural unity of villagers and many other Ukrainians who found refuge in Medvyn during the military invasion is emphasized. It is stated that the experience of the Medvyn Library deserves the attention of not only librarians, but also educators, scientists and all patriotic citizens of Ukraine who have an active civic position and are looking for ways of national unity and cultural development. "Information and Analytical Support of the Digital Transformation of Education and Pedagogy: Domestic and Foreign Experience" (2023-2025) of the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education of V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, the establishment of active cultural, educational and research relations is relevant and timely. A bilateral agreement on cooperation between V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine and Medvyn Public Library was signed. The event was dedicated to the All-Ukrainian Library Day and the International School Library Day.*

Keywords: *information and analytical support; Department of Scientific Information and Analytical Support of Education; education; resilience; library; public initiatives; national identity; historical experience of resistance.*

Дата публікації: 28 листопада 2023 р.